anys 1991 2011 ASSOCIACIÓ CULTURAL BANY-AL-BAHAR

Diumenge, 4 de desembre'2011

excursió

SA MOLA DE PLANÍCIA

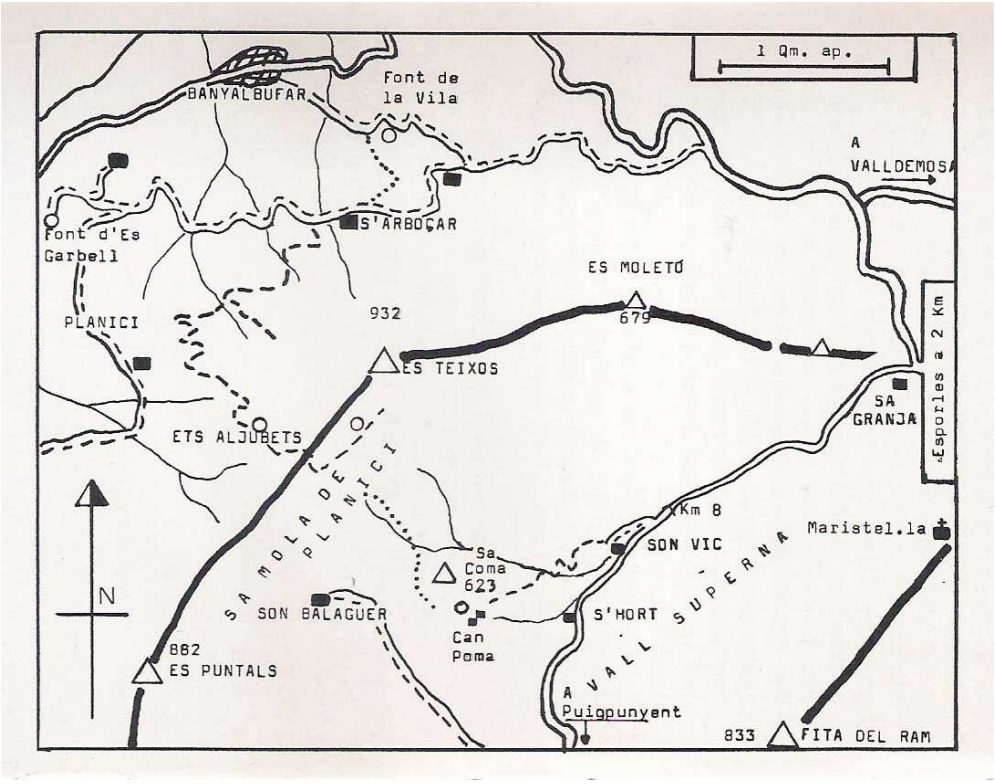

Gràfic de Pere Llofriu en el seu llibre: Caminant per Mallorca (1983)

Mal viatge és fer carbó.
Qui va treure tal ofici!!
Dalt sa Mola de Planícia
hi habita sa meva amor.

Sa Mola de Planícia: un bosc, un món, un somni ...

La Junta Directiva de Bany-Al-Bahar va considerar que no podíem acabar l'any del 20è aniversari de l'associació sense haver realitzat una excursió per terres banyalbufarines. Després de donar-li dues voltes i tenint en compte diversos factors, vàrem decidir que la millor opció era pujar a Sa Mola. Així doncs, avui ens disposam a fer un intens i complet recorregut per un indret de gran valor natural i etnològic.

Caminant a través d'una de les biomasses d'alzinar més importants de tot Mallorca podrem veure les empremtes que hi deixaren els nostres avantpassats: rotlles de sitja, forns de calç, aljubs, basses, etc., un vertader llegat patrimonial i cultural que va més enllà de les pedres i les restes que ara podem observar.

Fixa't en què caminant per dins l'alzinar hi veuràs molt poc sotabosc. Aquest fet és deu a que les alzines constitueixen boscos tan ombrívols que no permeten que es desenvolupin molts d'arbusts davall seu. A més, també són boscos humits que necessiten d'uns mínims de precipitació anual, uns 500 mm. L'any 2010 i vora les cases de s'Arboçar, hi plogueren 727 mm., 65 més que a l'observatori de l'AEMET situat a Sa Coma.

Però, com hem dit, el nostre destí serà el de coronar el cim de la **Mola de Planícia.** La nostra **Mola de Planícia** és una massa de roca i alzinar que es desplaça de sud-oest, paral·lela a la mar i es troba culminada per tres cims: **es Puntals (**887m), el **Puig de sa Mola** (933m) i **es Moletó** (606m) de sa Granja. De cap a cap té una longitud aproximada de 4.250 m. i la seva carena serveix de frontera entre el nostre terme i el d'Esporles i Puigpunyent.

Iniciarem la caminada a les cases de **s'Arboçar**. Aquesta austera però ben integrada construcció és d'origen relativament recent. Durant la segona meitat del segle XVIII el propietaris de Planícia, els marquesos de Campofranco, compraren aquest terreny als Bauçà (de **Son Sanutges**) per tal de crear un grandiós latifundi olivarer. És durant aquesta època quan s'edifiquen les cases amb una intenció totalment agrícola.

Des d'aquí partirem per collir el caragolat **Camí des Carro o Camí de sa Mola**, via per la qual es baixaven els sacs de carbó i calç de damunt la muntanya. S'ha de dir que aquest camí fou habilitat per al trànsit rodat durant la primera dècada del segle XX. De fet, els avantpassats banyalbufarins ja deien al respecte l'eloqüent dita:

"Això que dius és una barbaritat tan grossa
com que un carro pugi damunt sa Mola"

Per a fer carbó el bosc es dividia en ***ranxos*** (superfície aproximada de 3/4 quarterades) i a cada ranxo li corresponia un rotllo per fer la sitja. Els ranxos s'explotaven cada set anys, d'aquesta manera es garantia un equilibri entre l'aprofitament dels recursos del bosc i la seva conservació. Sabies que aquesta activitat es duia a terme durant la primavera i l'estiu? començava per devers Pasqua (Sant Josep) i acabava a les darreries de setembre (Sant Miquel).

Durant la pujada passarem per devora **sa Bassa Petita**, situada damunt **sa Roca Llisa**, molt a prop del **Forn des Busqueros**. Arribarem, després d'unes fortes pujades, al **Pla des Diners**, racó privilegiat i màgic (on hi ha el fantasmagòric **Penyal des Bruixot** i la mítica **Cova des Renou**) i per on passa la partió que el 1843 es marcà en la segregació de **s'Arboçar** i **Planícia.**

A partir d'aquí, sense perdre tirada, enllaçarem amb dos dels dipòsits més emblemàtics de **sa Mola**:

- **Aljub des Porxo**: és una petita bassa recoberta de volta (parcialment esbucada) i paredada en verd. Rebia l'aigua dels pendissos que hi ha darrere seu per una petita boca. Al seu costat trobam el porxo on el porquer de Planícia guardava els animals que antany grufaven per aquesta muntanya.

- **Es Aljubets**: és un dels més importants dipòsits d'aigua de Tramuntana, gràcies a les seves colossals dimensions (13'80m x 6'50m), la perfecció l'arquitectura i per ubicar-se en un dels llocs més privilegiats quan a bellesa botànica. Consta de dos cossos: un destinat al consum humà i l'altre a abeurar els animals. Fou aixecat el 1882 per una colla de margers esporlerins sobre els fonaments d'una antiga bassa.

Els Aljubets emmagatzemen el que segurament és un dels tresors ambientals de la finca pública de Planícia: una població introduïda de ferrerets (*Alytes muletensis*). El ferreret és un petit granot endèmic de Mallorca que va ser descobert primer com a fòssil al 1977 i que més tard, al 1981, se'n varen trobar exemplars vius. El seu nom prové del seu cant, ja que recorda els cops d'un ferrer contra un mall. Sabies que la població dels Aljubets és la que té els individus més grossos de l'Illa?

Deixarem els Aljubets i després de pujar uns revolts continuarem cap a l'esquerra en direcció est, deixant de banda un tirany a la dreta que va cap els Puntals. Pel camí trobarem més rotlles de sitja i barraques de carboners i un nou aljub de considerables dimensions, **s'aljub des Puig** que recull l'aigua que s'escorre pel coster veí. La seva tipologia es correspon a la d'una bassa.

Sabies que la Mola de Planícia és el puig més alt de la serra de Tramuntana on l'alzinar arriba fins ben bé al cim? De fet, són pocs els metres que resten entre l'alzinar i el punt geodèsic.

A partir d'aquí i amb un tres i no res, arribarem al nostre destí, el cim de sa Mola, on trobarem el premi al nostre esforç d'avui, unes immillorables panoràmiques de la Serra de Tramuntana i de tota la costa banyalbufarina, és a dir, d'una part important del paisatge cultural recentment declarat Patrimoni de la Humanitat.

També esperam poder presentar una petita i delicada sorpresa, fins ara mai vista damunt sa Mola. *Meam si tenim sort !!*

ASSOCIACIÓ CULTURAL BANY-AL-BAHAR

Text elaborat amb la informació facilitada per Tomàs Vibot, Rosa Albertí i Lluís Amorós, a tots ells agraïm la seva col·laboració.

La Mola

Immensa, gegantina,
pedrenc de la muntanya.
Per què fuigs de la terra
i dins el cel t'amagues?
Què cerques i què esperes
trobar dins la boirada?
Què vols? No t'alcis gaire.
No tocaràs jamai l'alta estelada.
D'aquesta vila noble,
tu n'ets la reina, tu n'ets la guardiana.
Vigila, forta penya
que mentres tu vigiles segura està la plana.

Autor: Pere Suñer i Bonet
Publicada a: Saltiri de Pedra i Aigua, p. 23
Bany-Al-Bahar, 2005